

РЕШЕНИЕ

№ 400

гр. София, 09 юли 2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, Трето наказателно отделение, в открито съдебно заседание на петнадесети юни две хиляди двадесет и трета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ЛАДА ПАУНОВА
ЧЛЕНОВЕ: НЕВЕНА ГРОЗЕВА
ДАНИЕЛ ЛУКОВ

при участието на секретаря Невена Пелова
и в присъствието на прокурора от ВКП ГАЛИНА СТОЯНОВА
като изслуша докладваното от съдия ПАУНОВА наказателно дело №429/2023г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Касационното производство е образувано по касационна жалба от защитника на подсъдимия В. П. К., адвокат П. Я., срещу решение № 84 от 27.02.2023г. по внохд № 1267/2022г. по описа на Апелативен съд – София, НО, шести състав.

С присъда № 260050 от 31.03.2021г. по нохд № 4023/2018г. на Софийски градски съд подсъдимият В. П. К. е признат за виновен в това, че на 05.10.2016г., в гр. София, чрез заплашване с уволнение е принудил:

- И. С. Б. (член на комисията за провеждане на обществена поръчка за проектиране, преустройство и адаптация на основната сграда на НДК за нуждите на българското председателство на Съвета на ЕС) противно на волята му при съставянето на протокол № 2/06.10.2016 г. (по отношение на показателя „техническо предложение“) да занижи оценката на участника в процедурата (фирма) и да завиши тази на кандидата (фирма) – престъпление по чл. 143, ал. 1 от НК, поради което и на основание чл. 54 от НК му е наложено наказание лишаване от свобода за срок от три години.

- Д. И. И. (член на комисията за провеждане на обществена поръчка за проектиране, преустройство и адаптация на основната сграда на НДК за нуждите на българското председателство на Съвета на ЕС) противно на волята ѝ при съставянето на протокол № 2/06.10.2016 г. (по отношение на показателя „техническо предложение“) да занижи оценката на участника в процедурата (фирма) и да завиши тази на кандидата (фирма) – престъпление по чл. 143, ал. 1 от НК, поради което и на основание чл. 54 от НК му е наложено наказание лишаване от свобода за срок от три години.

На основание чл. 23, ал. 1 от НК на подсъдимия К. е определено едно общо най-тежко наказание лишаване от свобода за срок от три години, чието изпълнение основание е отложено на основание чл. 66 от НК с изпитателен срок от пет години.

С присъдата подсъдимият К. е признат за невинен на същата дата и място да е принудил чрез заплашване с уволнение А. В. Б., противно на волята му да занижи оценката на участник в процедурата по обществената поръчка (фирма) и да завиши тази на кандидата (фирма), поради което и на основание чл.304 от НПК е оправдан по повдигнатото му обвинение по чл.143, ал.1 от НК.

Със същата присъда подсъдимият М. Л. Б. е признат за невиновен и на основание чл. 304 от НПК е оправдан изцяло по повдигнатите му пет обвинения: по чл. 254а, ал. 2, вр. ал. 1 от НК, по чл. 219, ал. 3, вр. ал. 1, вр. чл. 26, ал. 1 от НК, по чл. 219, ал. 4, вр. ал. 3, вр. ал. 1, вр. чл. 26, ал. 1 от НК, по чл. 220, ал. 2, вр. ал. 1, вр. чл. 26, ал. 1 от НК и по чл. 203, ал. 1, вр. чл. 201 от НК.

По протест на прокурор от Софийска градска прокуратура в частта, с която М. Б. е признат за невиновен и е оправдан по петте обвинения и по жалба на подсъдимия В. К. в осъдителната спрямо него част на присъдата е образувано внохд № 883/2021 г. по описа на Апелативен съд – София. С постановеното по делото въззивно решение № 63 от 01.03.2022 г., на основание чл. 338 от НПК, първоинстанционната присъда е потвърдена изцяло.

По касационна жалба от адв. П. Я., защитник на подсъдимия В. К., е образувано нд № 557/2022 г. по описа на ВКС, първо н.о. Предвид отсъствието на касационен протест, оправдателната присъда спрямо М. Б. е влязла в сила. С решение № 50177 от 16.11.2022 г., постановено по нд № 557/2022 г. по описа на ВКС, първо н.о., въззивно решение № 63 от 01.03.2022 г. по внохд № 883/2021 г. по описа на Апелативен съд – София е отменено в обжалваната част и делото е върнато за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд.

При новото разглеждане на делото е постановено атакуваното понастоящем въззивно решение № 84 от 27.02.2023 г. по внохд № 1267/2022 г. по описа на Апелативен съд – София, НО, шести състав, с което на основание чл. 337, ал. 1, т. 2, пр. 1 от НПК, вр. чл. 334, т. 3 от НПК, присъда № 260050 от 31.03.2021 г. по нхд № 4023/2018 г. на Софийски градски съд е изменена, като престъпленията, извършени от подсъдимия В. П. К. спрямо И. С. Б. и спрямо Д. И. И. са преквалифицирани в такива, извършени чрез злоупотреба с власт – по чл. 143, ал. 1, пр. 3 НК. Присъдата е потвърдена в останалата обжалвана част.

С касационната жалба са изложени аргументи, относими към основанията за проверка по чл. 348, ал. 1, т. 1 и 2 от НПК. Като процесуално нарушение се сочи липсата на задълбочен анализ на събраните по делото доказателства от страна на въззивния съд и затвърждаване на превратния прочит на доказателствения материал, осъществен от Софийски градски съд. Твърди се, че Апелативен съд – София формално е изпълнил указанията на ВКС за изменение на обвинението в рамките на фактическите положения, залегнали в обвинителния акт. Според касатора, въззивният съд е следвало да върне делото за ново разглеждане от първоинстанционния, тъй като подсъдимият не се е защитавал по обвинение за извършена принуда чрез злоупотреба с власт. Твърди се, че Апелативен съд – София не е осъществил анализ на показанията на свидетелката Д. И., а показанията на свидетелите Б. и И. са коментирани общо, въпреки че всеки от тях е възприел различна вербална заплаха. Допълва се, че е поставен основно акцент върху показанията на тези двама свидетели от съдебното следствие и на тази част от депозираните на досъдебното производство, които подкрепят обвинителната теза. Възразява се, че показанията на св. Б. са непоследователни, нелогични, не пресъздават достоверно обстоятелствата, които той е възприел, тъй като в различните свои разпити е интерпретирал случилото се по различен начин. Според касатора, не е извършен анализ на доказателства, които да указват съставомерност по чл. 143, ал. 1 от НК – злоупотреба с власт. Твърди се недоказаност на обвинението, тъй като същото не се подкрепя от никакви други събрани по делото доказателства, освен свидетелските показания. Сочи се, че във въззивното решение липсва анализ на показанията на служителите в НДК, относими към характеристиките на личността на подсъдимия, имащи значение с оглед същността на деянието, доколкото тези служители са имали контакти с К. в процеса на работа.

Сочи се, че когато е бил председател на Съвета на директорите на НДК подс. К. никога не е злоупотребявал с власт, понеже това е било невъзможно, тъй като се касае до колективен орган на управление. Според касатора, липсват мотиви по отношение на субективната страна на деянието, а и доказателства, които да установяват пряк умисъл. Възражава се, че К. не може да бъде субект на престъплението по чл. 143, ал. 1 от НК, защото, предвид длъжността, която е заемал, не е имал нито правната, нито фактическата възможност да уволнява служители, като в тази връзка няма как свидетелите да възприемат думите му като реална заплаха. Като процесуално нарушение се изтъква и обединяването на обвиненията на М. Б. и В. К., без между тях да има връзка и без обединяването им да е необходимо за разкриване на обективната истина. В този смисъл се възражава, че делото е образувано, разгледано и решено в Софийски градски съд в разрез с правилата, регламентиращи подсъдността. Иска се отмяна на атакуваното решение и оправдаване на подсъдимия или отмяна на решението и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд.

В съдебното заседание пред касационната инстанция защитникът на подсъдимия В. К. – адв. П. Я., поддържа подадената касационна жалба, по изложените в нея съображения, като акцентира върху обстоятелството, че апелативният съд е изменил обвинението спрямо неговия подзащитен, а е бил длъжен да отмени присъдата по отношение на него и да върне делото за ново разглеждане, независимо от дадените от ВКС указания. Счита, че обвинението е недоказано и деянието е несъставомерно. Моли за уважаване на касационната жалба, отмяна на атакуваното решение и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд или оправдаване на подсъдимия по измененото обвинение.

Представителят на ВКП изразява становище за неоснователност на касационната жалба и за липса на твърдените касационни основания, счита, че въззивният съд е дал убедителен отговор на всички възражения на защитата, задълбочено и подробно е основал изводите си по фактите и е приложил правилно закона. Моли атакуваният съдебен акт да бъде оставен в сила като правилен и законосъобразен.

Подсъдимият не взема участие в заседанието пред настоящата инстанция.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите на страните и провери обжалвания съдебен акт в пределите на правомощията си по чл. 347, ал. 1 от НПК, за да се произнесе, взе предвид следното:

Касационната жалба е допустима като подадена в срок от легитимирано лице и срещу подлежащ на касационна проверка съдебен акт.

Описаното процесуално развитие на делото сочи, че предмет на касационна проверка са само престъпленията, извършени от подсъдимия В. П. К. спрямо И. С. Б. и спрямо Д. И. И.

Извършената от ВКС проверка за наличието на релевираните в жалбата основания сочи на извод за нейната НЕОСНОВАТЕЛНОСТ.

По доводите, свързани с касационното основание по чл. 348, ал. 3, вр. ал. 1, т. 2 от НПК:

1. Съдебният състав на ВКС при предходното разглеждане на делото е дал отговор на направеното и пред настоящия състав оплакване за допуснато съществено процесуално нарушение поради неподсъдност на делото на Софийски градски съд. Поради това възражението няма да бъде обсъждано понастоящем.

2. Развитите в касационната жалба доводи във връзка с направения от въззивния съд анализ на събраните по делото доказателства не са основателни.

Оплакването, че не са били разгледани доказателствата за това, дали подс. К. е разполагал с властта на уволнява служители на НДК, не може да бъде възприето. Това е така, защото контролираният съд е приел, че този подсъдим не е имал възможност да уволни свидетелите Б. и И. Съвсем различен е въпросът, и той ще бъде разгледан по-долу, как това обстоятелство се отразява върху правната характеристика на извършеното.

Доводите на касатора за това, че доказателствата са превратно ценени, че не са отчетени противоречия в гласните доказателствени средства, както и за това, че събраните по делото доказателства не са анализирани с оглед възприетата „злоупотреба с власт“, са лишени от основание.

Фактическите обстоятелства са изяснени при спазване на правилата на формалната логика и според действителното съдържание на доказателствените източници и те са последователно изложени и защитени чрез анализ, именно на плоскостта на преценката за съставомерност на деянието.

Не е било спорно обстоятелството, че подс. К. към инкриминираната дата е бил председател на Съвета на директорите на НДК, както и това какви са били функциите му в това му качество. Във връзка с това са възприети писмените доказателства, касаещи статута на дружеството, неговият устав, протоколите от заседания на Съвета на директорите.

Писмените доказателства – Решение № IV-59/21.07.2016г. за откриване на процедура по възлагане на обществена поръчка, Заповед № 63/29.08.2016г. за назначаване на комисия за разглеждане и оценка на офертите в откритата процедура, протоколите от заседанията ѝ, са били обсъдени от контролирания съд и са послужили за изводите му за това, че свидетелите И., Б. и Б. – служители на НДК, са били членове на тази комисия със задача да оценят техническите параметри на офертите.

По-нататък, въз основа на коректен анализ на свидетелските показания, както и на писмени доказателства, решаващият съд е възприел изводите на първата инстанция за това, че в процеса на работа на комисията участниците в нея обменяли информация за поставените от всеки един от тях оценки, че като водещо се очертавало дружеството (фирма), че това обстоятелство станало известно на подс. К.. Също така съдът е установил, че преди окончателно подписване на Протокол № 2 подс. К. опитал да убеди членовете на комисията да отстранят формално (фирма), на което свидетелите Й. и П. възразили.

Доказателствено обезпечен е изводът, че на 05.10.2016г. подсъдимият извикал в кабинета си членовете на комисията, които били и служители на НДК – свидетелите И., Б. и Б. Оспореното от касатора възприемане с доверие на показанията на посочените свидетели във връзка с проведената среща не може да бъде възприето. Твърдението, че показанията на свид. Б. са непоследователни и недостоверни, се обосновава чрез съпоставяне на отделни изрази в показанията му при разпити на досъдебното производство (приобщени по съответния процесуален ред са само тези, дадени на 14.02.2018 г., но не и тези, на които се позовава касаторът – от 19.07.2017 г.) и в съдебната фаза, най-вече за това, от кого е изхождала заплахата за уволнение. На тези възражения коректно е отговорил въззивният съд на л. 16 и л. 18 от решението. По отношение на показанията на свид. Д. И. в касационната жалба се сочат цитати от неин разпит на досъдебното производство, но тези показания не са били приобщавани, така че касаторът не може да се позовава на тях. Освен това, тезата, че от показанията на тази свидетелка не могат да се направят изводи за конкретното съдържание на казаното от подс. К., не може да бъде възприета, доколкото тя посочва в разпита си пред

първия съд, че от подсъдимия е упражнено въздействие, натиск за определено поведение, включително и чрез посочване на възможност за уволнение.

Впрочем показанията на свидетелите Б. и И. не са изолирани и опровергани, както се твърди в касационната жалба, като въззивният съд ги е съпоставил критично с тези на свид. Б. (виж стр. 19 от решението) и е стигнал до обосноваване извод, за това, че такава среща се е състояла и според Б., и независимо от това, че той не е възприел заплахата с уволнение, впоследствие е променил поставените от него оценки на кандидатите за изпълнители на обществената поръчка.

Съвкупният анализ на тези гласни доказателствени средства, както и на показанията на свидетелите В. и Й. е довел до потвърждаване от въззивната инстанция на изводите на първостепенния съд, че на процесната среща подс. К. е поискал от посочените трима свидетели да променят оценките на подалите оферти дружества, като намалят точките на (фирма) и увеличат тези на (фирма); че той им е предложил таблици и схеми със съответно точкуване.

Като правилни следва да бъдат споделени изводите на контролирания съд, за това, че като последица от упражненото от подс. К. въздействие И., Б. и Б. са променили оценките (точкуването) на подалите оферти дружества, които вече променени оценки са били отразени в съставения на 06.10.2016 г. протокол № 2. Възраженията на касатора, че доколкото са обективирани само оценките в посочения протокол, не се установява какви са били предходните такива и била ли е налице необходимост от тяхната промяна, не могат да бъдат възприети. На такива възражения е отговорил въззивният съд, като е необходимо да се подчертае, че са установени обстоятелствата, че подс. К. е бил информиран за извършеното точкуване по техническите показатели пред съставянето на протокола за това; че се е опитал да повлияе на комисията за отстраняване на (фирма); че точките на това дружество били високи и то се очертавало като фаворит (изводимо от показанията на свидетелите – участници в комисията); че при вписване в протокола точките, поставени от И., Б. и Б. били занижени (обстоятелство, посочено от тези трима свидетели, както и от свид. Й.).

Соченото в касационната жалба, че не са били съобразени показания на свидетели – служители на НДК за това, че подс. К. е бил коректен, добронамерен, учтив, не може да бъде възприето като компрометиращо направените в решението фактически изводи. Това е така, понеже тези показания не касаят инкриминирания конкретен случай и не са от естество да обосновават извод, че подобно поведение на настоятелно въздействие от страна на К. е изключено.

3. Доводите в касационната жалба за нарушено право на защита на подс. К. поради осъждането му по обвинение, по което не се е защитавал, настоящият състав намира за неоснователни. Въззивната инстанция е реализирала правомощието си по чл. 337, ал.1, т. 2, пр. 1 от НПК, вр. чл. 334, т. 3 от НПК, като в рамките на установените факти е приложила закон за същото наказуемо престъпление. Това е сторило изцяло в рамките на фактологията, очертана в обвинителния акт. Подсъдимият в хода на цялото производство се е защитавал по тези факти, които са основали обвинителната теза. Не са били налице основания въззивният съд да върне делото на първоинстанционния, както претендира касатора, тъй като не са налице предпоставките по чл. 287 от НПК прокурорът да направи изменение на обвинението, доколкото няма изменение на обстоятелствената част на обвинението – на обвинителните факти, и не се претендира прилагане на закон за по-тежко наказуемо престъпление.

Вярно е, че правото на защита на подсъдимия включва правото му да бъде информиран за правната квалификация на деянието и да организира защитата си съобразно конкретно формулирания състав на престъпление. Прилагането с

въззивното решение на закон за същото наказуемо престъпление, което е правомощие на въззивния съд, в случая означава възприемане на правна квалификация с различно изпълнително деяние. Съобразно възприетото в Решение на СЕС от 09.11.2023 г. по дело С-175/22, в хипотеза на възприемане от съда на различна от първоначално възприетата от прокуратурата правна квалификация на инкриминираното деяние, на подсъдимия следва да се осигури възможност да упражни конкретно и ефективно правото си на защита по отношение на тази нова квалификация. Според настоящия състав тази възможност е осигурена чрез правото на подсъдимия на касационна жалба, което той е упражнил. Защитата по правната квалификация, след като тя е изменена от въззивния съд, е възможна пред касационната инстанция, която е такава именно по правото. След като няма изменение на фактите (които касационният съд не може да променя), чрез оспорването на приложения материален закон с касационна жалба, следва да се приеме, че правото на защита на подсъдимия е ефективно и конкретно.

Изложените съображения сочат на неоснователност на оплакването за допуснати от контролирания съд съществени нарушения на процесуалните правила, поради което не са налице основания за удовлетворяване на искането за отмяна на атакуваното решение и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд.

По доводите в подкрепа на касационното основание по чл. 348, ал. 2, т. 1 от НПК:

Касаторът твърди недоказаност на обвинението, а също и несъставомерност на извършеното.

Излагането в настоящето решение на фактите, обосновали обвинението и осъждането, не е направено самоцелно, а за да се открие, че именно така установените фактически обстоятелства обосновават съставомерността на извършеното от подс. К. като принуда чрез злоупотреба с власт.

От обективна страна при принудата от съществено значение е съдържанието на волята на жертвата, доколкото последната предприема поведение, противно на волята ѝ. В настоящия случай свидетелите И. и Б. в качеството им на членове на комисията за разглеждане и оценка на офертите в откритата процедура по възлагане на обществена поръчка са имали формирано вътрешно убеждение колко точки следва да бъдат дадени на подалите оферти дружества за изпълнение на техническите показатели, извършили са и неформално оценяване, при което като фаворит се е открило дружеството (фирма).

Подс. К. е осъществил една от формите на изпълнителното деяние на принудата и по този начин противоправно е мотивирал посочените свидетели да осъществят поведение противно на волята им – да намалят дадените точки (оценка) на (фирма) и да увеличат тези на друг кандидат, посочен от подсъдимия – (фирма).

Престъпният резултат – поведението на двамата свидетели, което е манифестирано противно на волята им, е реализиран, доколкото в Протокол № 2 са вписани оценки/точки, несъответни на вътрешното убеждение и воля на тези свидетели – членове на комисията, за оценяване на подалите оферти.

Правилни са изводите на въззивния съд, в съответствие и с указанията по приложение на закона, дадени при предходното касационно разглеждане на делото, за това, че принудата е реализирана от подс. К. чрез злоупотреба със служебното му положение. Подсъдимият е бил председател на Съвета на директорите на дружеството и макар функциите на непосредственото ръководство, изпълнителните такива да са били възложени на подс. Б., в качеството си на председател на Съвета на директорите, подс. К. е бил част от управителния орган,

осъществяващ цялостното управление и ръководство на дружеството. Поради това, между него и свидетелите И. и Б. са налице макар и индиректно специфични служебни отношения. Действително, свидетелите не са били подчинени на подсъдимия, но последният като член на управителния орган, било чрез общите решения за управление на дружеството, било чрез изпълнителния директор, упълномощен от съвета, е можел да предизвика неблагоприятни последици за тези служители в дружеството. Като е упражнил въздействие върху свидетелите – служители в дружеството, разпореждайки им да променят оценките, давайки им конкретни цифри за точкуването, включително и застрашавайки ги с неблагоприятни последици – уволнение, в качеството си на председател на Съвета на директорите, подс. К. е злоупотребил с власт, за да въздейства върху волята им. Касае се до тази форма на изпълнително деяние, а не до заплашване, поради което обстоятелството, на което се набляга в жалбата – че подсъдимият не е можел да уволни служителите, е без значение.

В тази връзка, доводите в касационната жалба, че няма как да е осъществен съставът на престъплението по чл. 143, ал. 1 от НК, понеже се касае за осъществено при условията на чл. 26, ал. 1 от НК престъпление и понеже при участието си в едно и също събитие свид. Б. не е възприел заплахата, са без основание. Както правилно са възприели решаващите съдилища, се касае до престъпления, извършени в условията на идеална съвкупност, а не до продължавано престъпление. Това, че свид. Б. не е възприел конкретна заплахата (което е довело до оправдаване на подсъдимия за принудата спрямо този свидетел), не изключва съставомерността на деянието, понеже осъщественото изпълнително деяние не е заплахата, а злоупотреба с власт. Свид. Б. също е променил оценките след разговора с подсъдимия, противно на формираната си воля, но в тази част не е депозиран протест, позволяващ ревизия на направените вече изводи.

Възраженията на касатора за несъставомерност от субективна страна също не могат да бъдат възприети, като въззивният съд е защитил изводите си за наличие на пряк умисъл у подс. К.. Последният е съзнавал съдържанието на волята на свидетелите И. и Б., защото е бил информиран за това, какво точкуване на офертите са направили, съзнавал е, че въздейства на психиката им по начин, че те да променят оценяването в полза на дружеството, посочено от подсъдимия, както и е целял това поведение на свидетелите.

С оглед на изложените съображения не може да бъде удовлетворено искането на касатора за отмяна на присъдата и оправдаване на подсъдимия, доколкото не е налице хипотезата на чл. 24, ал. 1, т. 1 от НПК.

В касационната жалба не е релевирано основанието по чл. 348, ал. 1, т. 3 от НПК, поради което не се държи обсъждане на справедливостта на наложеното на подсъдимия наказание.

Водим от горното и на основание чл. 354, ал. 1, т. 1 от НПК, Върховният касационен съд, Първо наказателно отделение

Р Е Ш И:

ОСТАВЯ В СИЛА решение № 84 от 27.02.2023 г. по внохд № 1267/2022 г. на Апелативен съд – София, НО, шести състав.

Решението е окончателно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.